

KUNST KADE

Aanvraag Gezond met Cultuur in Leeuwarden Oost

Wat als we met kunst veranderen?

Wat als we met kunst de bewoners van Leeuwarden oost helpen bij gewenste veranderingen?

Wat kunnen we veranderen?

Veranderkunst, het project Gezond met Cultuur

Aanleiding

Met het Programma Leeuwarden Oost is de ambitie gesteld om generatieve armoede te doorbreken. Met de pijlers wonen, werken, leren en gezondheid wordt 20 jaar gewerkt om hiervoor een effectieve aanpak te ontwikkelen. Vanuit de pijler gezondheid wordt onderzocht hoe cultuur hieraan een duurzame bijdrage kan leveren. Er zijn tal van programma's die aantonen dat cultuur een positieve uitwerking heeft op de mentale gezondheid. Een generieke aanpak en bewijslast is er niet. Met de Rijks Universiteit Groningen wordt een onderzoek ingezet om een effectieve werkwijze te vinden die blijvend ingezet kan worden.

Opzet

In alle vijf de wijken van Leeuwarden Oost zal een kunstenaar¹ een cultureel programma ontwikkelen en uitvoeren: met, voor en door de bewoners. Dit maatprogramma komt tot stand in samenwerking met de bewoners, hier is drie jaar de tijd voor. In elk van de vijf wijken wordt een programma ontwikkeld en uitgevoerd.

Er wordt gewerkt met culturele partners uit Leeuwarden die eigenaar worden van een van de programma's. Zij werken hierbij samen met lokale partijen.

Aan dit project en elk wijk programma is een onderzoek van de RUG verbonden. Hiermee wordt kennis opgebouwd dat we delen gedurende het hele traject. Hierdoor is de verwachting dat we als culturele veld, als bewoners en betrokken partijen deze kennis blijvend inzetten. Ook na de drie jaar.

Doel

Het driejarig programma heeft als doel de ervaren (mentale) gezondheid van de bewoners van Leeuwarden Oost te verbeteren met een aantoonbare aanpak. Waarbij lokale partners kennis en kunde eigen maken voor een duurzame inzet van cultuur in de wijken.

Het streven is dat het programma resulteert in kennis over een effectieve aanpak m.b.t. cultuur en gezondheid en adviezen oplevert voor duurzame borging. Samen met bewoners, gemeenschappen in de wijk, culturele en maatschappelijke partners en de RUG.

Het projectbureau Programma Leeuwarden Oost is initiator en inhoudelijk opdrachtgever, Kunstcade coördineert de activiteiten, de gemeente Leeuwarden verstrekt hiervoor de (incidentele) subsidie aan Kunstcade.

De gemeente levert de financiële bijdrage voor het onderzoek rechtstreeks aan de RUG.

¹ Voor de uitvoering van een cultureel programma is er een opdrachtnemer. Dit kan een kunstenaar of culturele organisatie zijn. In de tekst worden deze door elkaar genoemd.

KUNST KADE

Deze aanvraag betreft alleen een aanvraag voor de culturele activiteiten en de vijf wijken van Leeuwarden Oost voor de jaren 2024 tot en met 2026.

Er is een werkgroep Cultuur binnen de pijler Gezondheid. Zij hebben een adviserende rol. De werkgroep bestaat uit Amaryllis, Generatiehuis, Kunstkade, Fries Museum, RUG, Gemeente Leeuwarden en Leeuwarden Oost. Deze werkgroep opereert breder dan alleen dit Project Gezond met Cultuur.

Rollen

Kunstkade heeft de overall taak op zich genomen voor het (laten) uitvoeren van het programma Gezond met Cultuur.

De RUG treedt op als onderzoeker voor het programma als geheel en wijk specifiek. De opzet voor het onderzoek wordt meegenomen in de aanpak en werkwijze.

De bewoners hebben de hoofdrol. Zij geven de ingrediënten voor de programma's: de issues uit de wijk. Afgevaardigden uit de wijk spelen een rol in de keuze van de kunstenaars en de programma's en staan centraal in het onderzoek.

Uitvoerder voor de wijkgerichte programma's is een lokale culturele instelling of/en kunstenaar die een plan opstelt en uitvoert i.s.m. lokale partners. Maximaal met één partij buiten Leeuwarden en minimaal met één partij uit de betreffende wijk.

Het Leeuwarder culturele veld, betrokken partijen en geïnteresseerden worden meegenomen om kennis uit te wisselen en de opgedane kennis eigen te maken.

Afbakening

Dit programma richt zich op de bewoners van Leeuwarden Oost, te weten Bilgaard, Vrijheidswijk, Camminghaburen, Heechterp/Schieringen en Oud Oost. Het maakt onderdeel uit van de pijler Gezondheid. De werkgroep cultuur die hieraan verbonden is, is nauw betrokken. Het programma Gezond met Cultuur in de vijf wijken is additioneel aan bestaande (culturele) activiteiten. Maar kan gebruik maken van bestaande relaties, kennis en kunde.

Evaluaties en onderzoeksgegevens worden breed beschikbaar gesteld.

Onderzoek en monitoring

Over de positieve werking van cultuurparticipatie projecten is al veel bekend, zowel voor individuele deelnemers als voor gemeenschappen. Het leidt tot versterking van de creatieve vaardigheden van deelnemers en tot meer zelfvertrouwen, welzijn en een grotere sociale cohesie.

Recent onderzoek (Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst, LKCA) bevestigt dat cultuur een bijdrage levert aan het mentaal welzijn en de gezondheid van mensen. Ook Movisie

KUNST KADE

sluit hierbij aan: Kunstprojecten en culturele interventies kunnen de leefbaarheid van wijken vergroten. Kunst spreekt de taal van emotie en nodigt uit tot ander gedrag en ontmoeting. Movisie laat zien dat domein overstijgende samenwerking belangrijk is om succes te behalen.

In de gemeente Leeuwarden zijn er al verschillende initiatieven om cultuur dichterbij de bewoners te brengen, meedoen te stimuleren en ontmoeting te creëren. Naar de mate waarin en de wijze waarop deze initiatieven bijdragen aan de gezondheid van bewoners, is bescheiden onderzoek gedaan. Er wordt gestreefd naar een domein overstijgende aanpak.

Cultuur is integraal onderdeel van de pijler gezondheid in het programma Leeuwarden Oost. Daarin is de ambitie om gezondheidsachterstanden te verkleinen en bij te dragen aan een bredere opvatting van de gezondheid van mensen, de zogenaamde positieve gezondheid. Hiermee dragen we bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan.

Kennisdeling

Uitgangspunt van het gehele project is om kennis op te doen, te delen en de ervaren gezondheid van bewoners in Leeuwarden Oost te verbeteren. Er komen circa 2 bijeenkomsten per jaar om de inzichten en voortgang te delen met het veld.

Middels de communicatiemiddelen van Leeuwarden Oost, Kunstkade en partners wordt verder kennis gedeeld.

De kennisdeling en communicatie van de individuele wijkprogramma's wordt afgestemd met de procesleider. Hiervoor wordt een plan opgesteld gericht op de verschillende doelgroepen.

Achtergrond Leeuwarden Oost

In Leeuwarden Oost wordt meerjarig geïnvesteerd in een kansrijke sociale en fysieke omgeving. Dat is ook hard nodig want deze wijken zijn duidelijk achtergesteld t.o.v. andere wijken in Leeuwarden. Er is meer armoede, onderwijsachterstanden, troep op straat en onveiligheid. Hiermee voelen de inwoners van Leeuwarden Oost zich achtergesteld, hebben zij minder vertrouwen in de overheid en participeren zij minder in de samenleving dan bewoners elders in Leeuwarden. Daarom is het belangrijk om op wijkniveau de wijken op sociaal en fysiek gebied te versterken vanuit de leefwereld van de bewoners. Dit is het uitgangspunt van het hele programmaplan Leeuwarden Oost en zijn wijkplannen met bewoners opgesteld. De bewoners hebben aangegeven hierbij betrokken te willen zijn en blijven. Deze wijkplannen zijn terug te lezen op de website van Leeuwarden Oost.

In alle wijken komen de volgende onderwerpen aan de orde die bewoners van belang vinden:

- Jeugd: een plek en activiteiten

KUNST KADE

- Armoede/bestaanszekerheid: financieel rondkomen, eten/drinken, vaste lasten
- Communicatie: mensen en activiteiten bij elkaar brengen
- Leefomgeving: vergroening, speelmogelijkheden en afval aanpakken
- Gezondheid/ontmoeten: activiteiten, sport, cultuur, eten

Uit de situatieschets van mei 2021 komen de volgende punten naar voren:

- In Leeuwarden Oost schrijft 68 % zichzelf een goede gezondheid toe t.o.v. 74 % in de gemeente Leeuwarden
- In Leeuwarden Oost gaat 16 % minstens 1/maand naar film, theater, festival of museum t.o.v. 26 % in de gemeente Leeuwarden
- Op de sociale index (binding, capaciteit, leefomgeving en meedoen) scoort Leeuwarden Oost 5,5 en gemeente Leeuwarden 6,6.

Deze ingrediënten worden meegenomen in de aanpak van de programma's en aangevuld met specifieke en actuele bevindingen.

Deelname aan programma Gezond met Cultuur

Kunstenaars en culturele instellingen kunnen zich inschrijven voor deelname per wijk. Er is ,één 'opdrachtnemer' per wijk die de regie voert.

Het plan moet aan voorwaarden voldoen. Deze worden getoetst door de adviesraad die bestaat uit afgevaardigden uit de betreffende wijk en de leden van de werkgroep. De afgevaardigden kunnen hiervoor een vergoeding krijgen. De leden van de werkgroep kunnen ook zelf aanvragen. In dat geval kunnen ze echter geen onderdeel uitmaken van de adviesraad.

Voorwaarden voor deelname:

- De middelen komen ten goede aan sociaal artistieke activiteiten, waarin professionele kunstenaars samenwerken met groepen inwoners van Leeuwarden Oost.
- De activiteiten stimuleren actieve cultuurparticipatie en dragen bij aan het welbevinden en de gezondheid van de inwoners in Leeuwarden Oost, volgens de uitgangspunten van Positieve Gezondheid.
- De activiteiten dragen ook concreet bij aan de ontwikkeling en versterking van het culturele klimaat in de wijken van Leeuwarden Oost.
- De inzet, het gebruik van kunstdisciplines zijn (is) divers, waaronder literatuur, podiumkunsten zoals dans, zang, muziek, theater, film, beeldende en audiovisuele kunst, inclusief fotografie.
- De sociaal artistieke activiteiten zijn additioneel ten opzichte van bestaande sociaal artistieke activiteiten in de wijken van Leeuwarden Oost.

KUNST KADE

- De activiteit heeft een openbaar karakter en is primair toegankelijk voor de inwoners van de wijken in Leeuwarden Oost.
- De kunstenaar of culturele instelling die een activiteit verzorgt, werkt mee aan het verkrijgen van onderzoeksgegevens voor de RUG voor, tijdens en na de activiteit.
- Er is een opdrachtnemer die samenwerkt met ten minste één partij uit de betreffende wijk en maximaal één partij buiten Leeuwarden.

Proces en planning

Het programma bestaat uit een overkoepelend deel en vijf wijk gebonden delen. De uitvoering vindt plaats in 2024, 2025 en 2026.

In 2024:

Overkoepelend

- Opzetten van organisatie en aanpak voor programma met vijf wijken over drie jaar
- Introductiebijeenkomst met culturele veld, eerste kennisdelingsactiviteit

Wijk 1

- Ophalen issues en afgevaardigden wijk 1
- Aanmeldingen kunstenaars/ opdrachtnemers
- Adviesraad beslist welke partij start in wijk 1
- Onderzoek bewoners start
- Culturele landschap wijk 1 in kaart brengen

Uitrol

- Op basis van ervaringen wijk 1 wordt aanpak voor overige wijken bepaald en ingezet

Kennisdeling

- Twee keer per jaar wordt kennisdelingsbijeenkomst georganiseerd gedurende de duur van totale programma
- Eerste activiteit is introductiebijeenkomst in juni. Focus op informeren culturele veld.
- Tweede bijeenkomst in december, focus op voortgang.

In 2025

Overkoepelend

- Monitoren organisatie en aanpak in werkgroep en Kunstcade en Gemeente

Wijk 1

KUNST KADE

- Uitvoering onderzoek vooraf
- Uitvoering programma
- Uitvoering onderzoek achteraf
- Evaluatie, kennisdeling en vervolg

Wijk 2 (3,4,5)

- Ophalen issues en afgevaardigden van de wijk
- Aanmeldingen kunstenaars/ opdrachtnemers
- Adviesraad beslist welke partij start in de wijk
Adviesraad bestaat uit afgevaardigden uit de wijk samen met de leden van de werkgroep
- Onderzoek bewoners start
- Culturele landschap van de wijk in kaart brengen

Kennisdeling

- Twee keer per jaar kennisdelingsbijeenkomst en verslaglegging, focus op voortgang en bevindingen

In 2026:

Overkoepelend

- Monitoren organisatie en aanpak in werkgroep en Kunstkade en Gemeente

Wijken

- Uitvoering onderzoek vooraf
- Uitvoering programma
- Uitvoering onderzoek achteraf
- Evaluatie, kennisdeling en vervolg

Kennisdeling

- Twee keer per jaar kennisdelingsbijeenkomst, focus op voortgang en bevindingen.
- Slotbijeenkomst met aanbevelingen en vervolg.

KUNST KADE

Gezond met Cultuur					
Programma ihkv Leeuwarden Oost 2024 2025 en 2026					
		2024	2025	2026	totaal
Baten					
	Gemeente Leeuwarden				€ 612.000,00
	SPUK Kansrijke wijk				
	Fonds CA programma LO				
Totaal baten					€ 612.000,00
Lasten					
Organisatie					
	Procesleider	€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 24.000,00
	Programma ondersteuner	€ 12.000,00	€ 12.000,00	€ 12.000,00	€ 36.000,00
	Kennisdeling	€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 15.000,00	€ 31.000,00
	Overhead	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 9.000,00
	Vergoeding deelname bewoners	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 12.000,00
Wijkprogramma's					
	Bilgaard				€ 85.000,00
	Vrijheidswijk				€ 85.000,00
	Oud Oost				€ 85.000,00
	Heechterp Schieringen				€ 85.000,00
	Cammingaburen				€ 85.000,00
Lasten Gemeente Leeuwarden					
Onderzoek					
	RUG Onderzoek	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 75.000,00
Totaal lasten					€ 612.000,00
Kunstkade vraagt € 537.000,- aan voor realisatie Gezond met Cultuur.					
Onderzoek RUG wordt direct door Gemeente Leeuwarden gefinancierd a € 75.000,-					
Reeds ontvangen in 2024 door Kunstkade € 25.000,-					
Nog te ontvangen door Kunstkade € 512.000,-					
Vanuit de SPUK Kansrijke wijk - Artikel 4: Vergroten bewonersbetrokkenheid – Kunst in de buurt € 312.000					
Vanuit het Fonds CA Prg. Lwd Oost 2023-2026 hebben we voor kunst in de buurt € 300.000 beschikbaar.					
Samen € 612.000					

KUNST KADE

Bijlage

Mogelijk score formulier voor de wijkprogramma's te beoordelen door adviescommissie.

Maximaal zijn 72 punten te behalen. Aanvragen die minder dan 36 punten scoren worden niet gehonoreerd.

Concept Toetsingscriteria	Score	gewicht	score x gewicht = totaal punten
Inhoudelijke kwaliteit			
Actief betrekken van inwoners Leeuwarden Oost		4	
Sociaal-artistieke kwaliteit		4	
Te verwachten publieksbereik		2	
Organisatiekracht			
Professionaliteit activiteitenplan		2	
Verhouding kosten/kwaliteit		1	
Promotie en marketing		1	
Lange termijneffect van de aanvraag			
Te verwachten verbetering welbevinden en gezondheid		4	
Tot stand brengen van samenwerkingsverband (en) met maatschappelijke organisaties		2	
Bijdrage aan het ontwikkelen en versterken culturele klimaat		2	
Borging effecten na afronding activiteit		2	
Totaal punten			